

REPENSEM L'ESCOLA

*Reflexió a partir de les experiències
de les escoles alternatives*

Dissabte 12 de febrer del 2011

Fundació Servei Gironí de Pedagogia Social (SER.GI)

El sentit de l'escola: un món de persones comprenent el món

Escola La Riera de Ribes

"Les persones elaborem significats sobre els nostres sabers vinculant els coneixements amb els contextos en els que cadascun de nosaltres ha viscut el seu aprenentatge."(Carlos Gallego)

"Aprendre avui, significa avançar en el coneixement de molts aspectes a la vegada i utilitzar estratègies o procediments per arribar a aquests coneixements de la manera més autònoma possible. ...

Si les activitats per aprendre són útils, si serveixen per resoldre un aspecte concret, s'aprèn més i millor. ...

Si aprenem a partir de les capacitats de cadascú, amb l'ajut dels altres i dels recursos diversificats, aprenem més i millor."

(Àngel Pérez Gómez)

En aquest article us presento l'exemple d'una escola que intenta entendre la realitat de l'educació des del sentit que ha de tenir la pròpia escola, tenint en compte les persones, com crear contextos en que la comunicació és l'eix fonamental i, l'objectiu prioritari és la interpretació i la comprensió del món. És possible una altra escola quan les certes tenen un determinat sentit. Quina forma pren aquesta escola?

Entenem l'escola com una realitat entesa des de la vinculació de les persones i els aprenentatges, on es generen contextos que permeten reconèixer-se com a individu

que sap, que aporta i que creix. Contextos on la comunicació és l'eix fonamental i l'objectiu prioritari és la interpretació i la comprensió del món, on la cultura adopta el valor de ser l'herència del pensament de les persones. Un espai entès des de la comunicació, la relació i la interpretació de les persones i el seu món. Un entorn d'aprenentatge on prenen especial importància els termes coneixement, convivència i civilitat.

Això suposa entendre l'aprenentatge en tota la seva globalitat, des del món real. Un espai en què s'aprèn a ser, a conèixer, a conèixer i a fer. Un espai social complex i inclusiu en el qual es produeixen relacions especials entre el món real i els coneixements, una complexitat que ens porta als sabers compartits.

La nostra proposta espera generar un espai on es puguin desenvolupar els valors de les persones que hi conviuen: el valor de formar part d'una comunitat heterogènia en la que tots tenim un paper important; el valor que representa utilitzar la comunicació com a element essencial de qualsevol procés d'aprenentatge; la significació que té la gestió democràtica dels sabers; la importància de la cultura de l'aprendre en les persones i els processos d'aprenentatge així com la important aportació a l'aprenentatge quan s'incorporen les diferents aportacions de l'herència cultural.

En aquestes condicions les persones s'entenen des de totes les seves dimensions i processos de creixement personal: les emocions, els interessos, les inquietuds, les vivències, els llenguatges,...

Aquesta idea de l'aprenentatge fa que tinguem una mirada particular de l'escola, que pensem que l'enriqueix: des de la cultura, des del que aprèn, des de l'aula i des del currículum. Això fa que s'organitzin els aprenentatges en contextos en els que les persones actuen fent ús de les competències. Aquests contextos els aporta el món real(les famílies, l'entorn, l'escola,...), les vivències particulars de cadascú i de la institució. La peculiar organització de l'escola en racons, projectes i conferències, tallers i festes, sortides i colònies, aula,... , situa a les persones en contextos reals, en situacions del món adult per resoldre situacions, comunicar idees. Es generen aprenentatges significatius i valuosos que donen valor cultural als continguts objecte d'aprenentatge. El món és complex, però els alumnes tenen capacitat per treballar en i amb la complexitat que els ofereix la possibilitat de relacionar sabers, de posar en marxa tots els mecanismes que tenen, els dona elements per comprendre. Ajudant als nens a situar-se en el món , fomentem la necessitat de preguntar-se, per satisfer el desig de comprendre.

Per nosaltres l'ensenyament té un doble sentit, per una banda desenvolupar la capacitat de generar estratègies per resoldre situacions i per l'altra donar sentit als conceptes.

Els nens i les nenes aprenen explorant i comprenent el món; així que els seus interessos i les seves activitats diàries són el mitjà natural per tal de desenvolupar el

pensament sobre els sabers. Han de tenir oportunitat de resoldre problemes complexos, que tinguin sentit per ells, que els proporcionin la possibilitat d'aprendre idees noves i importants sobre els sabers. Els nens i les nenes responen quan l'expectativa és alta si se'ls enfronta a treballs i raonaments complexos. Les emocions personals fan que s'oblidin dels aspectes irrellevants de les disciplines.

Una de les qüestions clau que desenvolupa la capacitat d'autonomia i iniciativa personal és saber decidir quines eines utilitzar i com fer-ho en cada moment. Això és impossible sense contextualitzar les situacions a resoldre. Per això és molt important l'equilibri entre la comprensió i la competència que es posa en marxa en cada situació. Els alumnes han de tenir experiències que els ajudin a aprendre a decidir quina estratègia és millor per resoldre una situació.

Tenir en compte el context, la qüestió a resoldre i el contingut, facilitarà decidir l'estratègia a utilitzar.

La proposta del nostre centre es basa en estratègies o estructures que en primer lloc serveixen per organitzar l'activitat de les persones, no només per aprendre alguna cosa, sinó per realitzar alguna cosa, en el sentit d'un projecte personal i col·lectiu que té una finalitat que es projecta externament.

L'organització també depèn de les idees d'infant que tenim, incloses quines són les seves necessitats reals com a persona que aprèn. Com que nosaltres creiem en l'Infant com a persona capaç, forta, comunicativa, curiosa, independent, amb criteri i idees pròpies, i reflexiva, ens cal desenvolupar uns elements estructurals flexibles, diversificats, que s'adaptin a les necessitats de cada individu, a l'emergència de l'activitat col·lectiva i a la comunicació de cada persona amb ell mateix. Tot això en un marc de referència amb activitats que els impliquin, útils, amb sentit personal, que permetin la diversificació de processos i resultats, amb la interpretació de les criatures i del grup i amb la possibilitat de reorientar les accions d'acord amb aquests significats. L'aula és un grup de persones i la seva riquesa rau en la riquesa de cadascun dels individus que la conformen i de les interaccions que s'estableixen. Sabem que les primeres interaccions espontànies de qualsevol grup són de caire emocional. Per tant, considerem fonamental la gestió de la vida emocional del grup, dels nens i de les nenes. Cal que afavorim el sentiment de pertinença al grup, de rellevància de l'individu en el col·lectiu.

Per tot això ens cal un mestre capaç d'actuar d'acord amb el sentit del què percep, capaç de controlar l'accés dels alumnes al sentit de les accions de l'aula. Un mestre que permet actuar d'acord amb el sentit dels sabers, en una escola centrada en la comunicació crítica connectada amb el sentit social i personal de la comunitat. Creiem en les persones de l'aula que es diuen, pensen i representen els sabers utilitzant diferents sistemes de representació, llenguatges, materials, eines, per entendre i organitzar la realitat. Un aula on pren sentit la construcció d'aprenentatges per comunicar-se les persones.

La nostra escola es centra en donar sentit al fet de saber-se d'una comunitat que interactua vinculant les persones, la història de les persones, el cadascú i l'altre, una escola centrada en l'interès per la millora, entenent el sentit de la formació per conèixer i coneixe'ns i millorar les actuacions de les famílies, els mestres i l'alumnat. El sentit de la millora compartida des del lideratge de les persones del propi centre: l'escola que millora és l'escola que aprèn.

CONCLUSIONS

S'ha de donar l'oportunitat de desenvolupar, utilitzar, comparar, compartir maneres, mirades... per a cada situació a resoldre.

Els nens i les nenes han de poder explicar els seus sistemes per resoldre, comprendre, els dels seus companys, i saber que n'existeixen molts d'altres.

Controlant i reflexionant sobre el procés, després de compartir els treballs i classificar diferents maneres de fer i valorant sempre el que s'ha fet, no el que no s'ha fet fa que, entre tots, construïm significats personals. Cal dotar del valor especial i la importància de totes les veus, el contrast de les idees pròpies amb les dels altres com a motor de l'aprenentatge.

La tasca dels mestres ha de poder ser la de vincular coneixement i sentiment, tenir un propòsit clar i dotar de sentit les pràctiques individuals i col·lectives, per poder millorar els processos individuals.

La tasca de la comunitat ha de ser la del comunicar en el compartir per comprendre i comprendre'ns.

Tot i així les incerteses hi són presents:

- com provoquem des de la complexitat per generar aprenentatges significatius i valuosos que donin valor cultural a aquests aprenentatges?
- com fem per què es vinculin el cadascú i l'altre...les persones i els aprenentatges?
- com generem contextos per conèixer i coneixe'ns per millorar?

De tota manera, reflexionar sobre el que fem ens acostava més a la idea, a les certeses, al sentit de l'escola que volem: "Treballar així ens ha fet més independents en el treball, més lliures". Classe 6è "Last Lap" curs 2008-09.

Escola Riera de Ribes

Bibliografia

- Morin E. (1999) "Tenir el cap clar. Per organitzar els coneixements i aprendre a viure" Edicions La Campana 2001
- Blumer H. "El interaccionismo simbólico: perspectiva y método" Biblioteca Hora S.A.(1982)
- Currículum educació primària -Decret 142/2007 DOGC n. 4915. Annex 1- Competències bàsiques 14
- Gallego C. y otros. "Repensar el aprendizaje de las matemáticas. Matemáticas para convivir comprendiendo el mundo" Graó 2005
- Travesset M. "La pedagogia sistèmica, fundamentos y pràctica" Graó 2007
- Mercer, N. "Palabras y mentes" Cómo usamos el lenguaje para pensar juntos Paidós 2001
- "Una altra escola és possible ?" document elaborat i acabat el juny del 2005 en el marc d'un projecte de recerca concedit per la Fundació Propedagògic el curs 2002-2003.
- Oller M., Utset M. "Una realitat global i complexa: la trobem en els llibres de tex?, en *Perspectiva escolar*, num. 303, any 2006
- Borràs N. "El tractament de la llengua escrita dins un enfocament globalitzador", en *Guix*, num.251, 1999
- Capdet L., Merino E., Oller M. "L'escola Riera de Ribes, una comunitat que aprèn", en *Guix*, num. 339, 2007
- Borràs N., Milà N. "Que m'entens? Ja ho sabia!", en *Perspectiva escolar*, num. 323, 2008
- Borràs N. "L'Escola Riera de Ribes, una proposta d'actuació donant cabuda a les idees: projectes individuals i col·lectius", en *Guix*, num. 360, any 2009